

Odhal se

Nová francouzská móda v občanských právech

FOTO PROFIMEDIA

Ian Buruma

je autorem knihy *Murder in Amsterdam (Vražda v Amsterdamu)* s podtitulem *Smrt Thea van Gogha a meze tolerance*. Působí jako profesor na Bard College v americkém státě New York. Jeho poslední knihou je román *The China Lover*.

Nejdřív Švýcaři zakázali minarety. Teď chce francouzský parlament muslimkám zakázat nosit na veřejných místech burku – oděv vcelku, který zakrývá tvář, nosí se v ortodoxních arabských zemích a dnes jej vzaly za svůj některé ortodoxní ženy nearabského původu. Ve francouzských veřejných školách, kde se nesmí dávat „nápadně“ najevo náboženská symbolika, je už teď zakázán hidžáb, šátek přes hlavu, který nosí některé muslimky. Burka je však ve Francii mnohem vzácnější – zahaluje se jí asi 1900 z bezmála šesti milionů místních muslimů a téměř nikdo z nich nepochází ze země, kde se burka tradičně nosí.

Důvodem, proč francouzští poslanci, od komunistů po konzervativce, tento zákaz podporují, je všeobecný konsenzus, že nošení burky se „neslučuje s hodnotami republiky“. Francouzský prezident Nicolas Sarkozy proslul výrokem, že burka „není ve Francii vítána“.

Jde o osobní svobodu

Imigrantům, kteří si zahalují tvář, se z tohoto důvodu zamítá francouzské občanství. Feministky, včetně některých žen s muslimskými kořeny, se za zákaz postavily, protože tento zvyk považují za ponižující. Komunistický poslanec André Gerin varoval, že „za závojem se skrývá“ terorismus a extremismus.

Pro usnesení parlamentu odmítli hlasovat pouze socialisté. Ani jim se burka nelíbí, ale jsou přesvědčeni, že legislativa není vhodným nástrojem boje proti ní.

Myslím, že socialisté mají pravdu. Kromě toho, že francouzská vláda má před sebou vážnější otázky než zvyky v odívání nemnoha žen, jde také o věc osobní svobody.

Některé ženy skutečně mohou být rodinou či blízkým okolím nuceny, aby se zahalovaly. Totéž platí pro ortodoxní židovky, které se při vdavkách musejí ostříhat dohola a nasadit si paruku. Není bezprostředně jasné, proč by židovská ortodoxie či některé krajní formy křesťanské pravověrnosti měly být s republikánskými hodnotami, natož s feminismem, slu-

čitelnější než muslimský salafismus. Nicméně k zahalování by nikdo nucen být neměl.

Je však správné ženy nutit, aby se nezahalovaly? Jistá Francouzka, která k burce přilnula zcela z vlastní vůle, se ohradila: „Francie je prý svobodná země. Ženy dnes mají právo se z šatů vysvlékat, ale už ne si je oblékat.“ Jiná protestující žena prohlásila: „Pokud nás přinutí ji svléknout, vezmou nám část osobnosti. To radši zemřu než jim to dovolit.“

Někteří muslimové, včetně duchovních, se domnívají, že zahalování tváří u žen ve skuteč-

Pokud integraci přistěhovalců do západních společností myslíme vážně, měli bychom je pobízet, aby se co nejvíce pohybovali na veřejnosti.

nosti není muslimská tradice. Egyptský imám šejch Saíd Tantávi chce v egyptských školách nošení závoje zakrývajících tvář zakázat. To však stále není důvod, proč by francouzským ženám nemělo být dovoleno v burce vstoupit na poštu, do banky, školy nebo jiného veřejného prostoru. Výklad islámské tradice není součástí pověření francouzské vlády.

Člověk by na věc mohl pohlížet tak, že národní vlády mají prosazovat zákony, leč nikoli hodnoty. Avšak třebaže většina demokracií má oproti Francouzské republice menší sklon svým občanům „národní hodnoty“ vnucovat, platí rovněž, že právo nelze od sdílených hodnot zcela odtrhnout. Skutečnost, že Evropané mohou uzavřít sňatek pouze s jediným partnerem, je norma právní i kulturní. V zákonech se též odrážejí názory na sexuální, genderovou a rasovou diskriminaci, které se časem mění.

Ovšemže mezi obecně zastávanými názory a osobními svobodami vždycky existuje křehká rovnováha. Některé lidé sice stále mohou odsuzovat homosexualitu, ale už jen málo Evropanů si ji přeje zakázat zákonem.

Soudkyně v bikinách

Obecně vzato, nepoškozují-li osobní obyčeje ostatní, měly by být povoleny, byť se třeba ostatním příliš nezamlouvají. Možná že je nežadoucí, aby si tváře zahalovaly ženy vykonávající veřejné funkce, například soudkyně, učitelky či policistky. Je ale možné zavést pravidla oblékání pro určité profese, aniž bychom ten či onen oděv zakazovali všem. Vždyť soudkyně a učitelky nechodí do práce ani v bikinách.

Existuje další, praktický důvod, proč zákaz burky není dobrý nápad. Kdybychom integraci přistěhovalců do západních společností mysleli vážně, měli bychom je pobízet, aby se co nejvíce pohybovali na veřejnosti. Zákaz burky by tuto nepatrnou menšinu žen přinutil zdržovat se doma a při jednání s okolním světem by byly ještě závislejší na mužích. Jestliže zvyklosti považované za neliberální nezakážeme, co bychom s nimi tedy měli dělat? Někdy je lepší nedělat nic. Smířit se s hodnotami, jež člověk nesdílí, je cena, kterou platíme za život v pluralitní společnosti.

Zajistit, aby se všem občanům dostalo dobrého vzdělání, by mohlo potenciální konfliktní prostor omezit. Což by mohl i smysl pro humor. Ten nemusí být nepřátelsky laděný, jak tomu bylo v případě karikatur v dánských novinách. Jedna z nejdouchaplnějších reklam na trhu dnes propaguje německou značku dámského prádla. V reklamě vystupuje krásná nahá žena, pózuje před zrcadlem, s potěšením si obléká svůdné černé prádlo a černé punčochy s podvazky – nachez se zahalí do černé burky. Jediné, co vidíme, když vyhlédne z okna, jsou její oči, pěkně zvýrazněné řasenkou. A reklamní slogan? „Svůdnost pro každého: všude.“

Nejenže je tato reklama vtipná a dobře natočená, ale podle mých postřehů z Blízkého východu jde také o pravdivý odraz reality. Zjistěte je možné si spolu s francouzským komunistickým poslancem představit ženu v burce, která se v myšlenkách zaobírá programem extremistů a teroristů. Totéž ovšem lze i u muže v džínách či u ženy v kostýmku. Občas ale zapomínáme, že průměrnou osobou zahalenou do burky je prostě žena. ■